

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 9. 3. 2019

Število objav: 13

Internet: 2

Tisk: 11

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost, ...: 0

Inženirska zbornica ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 2

Zakon o ... načrtovanju: 0

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih zemljišč: 0

Svetovni gradbeni forum 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 11

Internet	Naslov	V Mariboru predstavitev pionirk arhitekture, gradbeništva in oblikovanja		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Sta.si; 520.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Kultura; 8. 3. 2019		
Stran v zbirki: 5	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...V Hiši arhitekture Maribor danes postavljajo v ospredje pionirke slovenske arhitekture, gradbeništva in oblikovanja. Na razstavi bodo predstavili dela desetih ustvarjalok, med katerimi so diplomantke Jožeta Plečnika in predstavnice povojnih generacij, ki...			

Tisk	Naslov	Ikea - Vloga za gradbeno dovoljenje		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Delo; 141.000, Slovenija	Stran: 10	Površina: 55 cm ²
	Rubrika, Datum	Ljubljana; 9. 3. 2019		
Stran v zbirki: 6	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeni zakon		
Povzetek	...Ikea Vloga za gradbeno dovoljenje Slabe tri tedne po tem, ko so ljubljanski svetniki v skladu s prenovljeno gradbeno zakonodajo s sklepom o lokacijski preveritvi Ikee olajšali postopek do začetka obratovanja, je ta družba na okoljsko-prostorsko ministrstvo oddala vlogo za pridobitev...			

Tisk	Naslov	Gradbeništvo Zadrski posel stoletja Riku		
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Delo; 141.000, Slovenija	Stran: 17	Površina: 26 cm ²
	Rubrika, Datum	Gospodarstvo; 9. 3. 2019		
Stran v zbirki: 7	Avtor	N. G.		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	... Gradbeništvo Zadrski posel stoletja Riku »Zadrski posel stoletja« je dobil Riko Janeza Škrabca. Državna komisija za nadzor postopkov javnih naročil je zavrnila še drugo...			

Tisk	Naslov	ZAG		
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Delo; 141.000, Slovenija	Stran: 30	Površina: 119 cm ²
	Rubrika, Datum	Oglas; 9. 3. 2019		
Stran v zbirki: 8	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...ZAVOD ZA S CVRNIA'J GRADBENIŠTVO NATIONAL BJLDINC SLOVENIJE ANO CIVII FNGIN-FRING IN3III UI t Upravni odbor Zavoda za gradbeništvo Slovenije objavlja JAVNI RAZPIS ZA IMENOVANJE DIREKTORJA ZAVODA ZA GRADBENIŠTVO SLOVENIJE (m/ž) Kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje: imeti mora...			

Tisk	Naslov	Objekte na cestah nenehno popravljajo		
Zaporedna št. 5	Medij; Doseg	Delo - Sobotna priloga; 70.000, Slovenija	Stran: 31	Površina: 146 cm ²
	Rubrika, Datum	Sobotna priloga; 9. 3. 2019		
Stran v zbirki: 9	Avtor	Janez Zeni		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...pričakovali, da so ti in drugi objekti narejeni za večno. Ne, ampak neko primerno življenjsko dobo pa bi, glede na vse tehnične in tehnološke dosežke, ki tudi gradbeništva niso obšli, pričakovali. Minilo je nekaj desetletij, morda tri ali največ štiri, ko so bili slovesno predani svojemu namenu. Meni, čeprav na tem področju...			

Tisk	Naslov	Prva "lokacijska preveritev" pri nas		
Zaporedna št. 6	Medij; Doseg	Mandrač; 15.500, Slovenija	Stran: 3	Površina: 520 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 7. 3. 2019		
Stran v zbirki: 10	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeni zakon		
Povzetek	...Občina Izola Prva "lokacijska preveritev" pri nas Če vprašate urbaniste in arhitekta, kaj menijo o nenehnih spremembah gradbene zakonodaje , vam bodo zagotovo povedali, da je z vsakim »poenostavljanjem« vse skupaj še bolj zapleteno. Občinski svetniki bodo danes sprejemali prvo lokacijsko preveritev...			

Internet	Naslov	JUB na sejmu DOM predstavil Barvo leta 2019		
Zaporedna št. 7	Medij; Doseg	Si21.com; 10.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 8. 3. 2019		
Stran v zbirki: 12	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...toplotnoizolacijskih fasadnih sistemov, ki z razvojem novih ter okolju prijaznih izdelkov in storitev stremi k energijsko varčnim in trajnostnim rešitvam v gradbeništvu . JUB je kot slovensko, sodobno in mednarodno uveljavljeno proizvodno podjetje z močnimi lastnimi blagovnimi znamkami prisoten na več kot tridesetih trgih...			

Tisk	Naslov	Kako preveriti poslovnega partnerja		
Zaporedna št. 8	Medij; Doseg	Finance - priloga; , Slovenija	Stran: 20	Površina: 374 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 3. 2019		
Stran v zbirki: 13	Avtor	Špela Mikuš		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...kreditno politiko podjetja, s katero ne zavrnete morebitnega partnerja, ampak mu dodelite pogoje, skladno z izraženim in sprejetim tveganjem. »Denimo v gradbeništvu , kjer na osnovi podatkov iz let 2017 in 2018 ugotovimo, da poslovanje s podjetji s slabšo oceno prinaša tudi dvakrat večje tveganje kot pri podjetjih z...			

Tisk	Naslov	Podelili priznanja Barjanec		
Zaporedna št. 9	Medij; Doseg	Obrtnik - Podjetnik; , Slovenija	Stran: 72	Površina: 443 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 3. 2019		
Stran v zbirki: 15	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...tudi v številnih društvih v kraju. Leopold Oblak je aktiven član Sekcije kovinarjev in vzoren član OOO Ljubljana Vič. Igor Zupančič, Zaključna dela v gradbeništvu Igor Zupančič, s. p. s Škofljice Igor Zupančič je mojster slikopleskar. Letos mineva dvajset let, odkar se je podal na obrtniško pot in kot samostojni...			

Tisk	Naslov	Pravice žensk so človekove pravice		
Zaporedna št. 10	Medij; Doseg	Delavska enotnost; , Slovenija	Stran: 14	Površina: 806 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 7. 3. 2019		
Stran v zbirki: 17	Avtor	Mojca Matoz		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...bolj študije družbenih, humanističnih ved, zdravstva, sociale ter izobraževanja, fantje pa področja naravoslovja, matematike in računalništva, tehnike, gradbeništva ipd. Zato je pomembno uporabljanje stereotipov v izobraževanju - te vsebine bi bilo nujno vključiti že v vrtnice in v šolski kurikulum. Kaj se dogaja mlajšim...			

Tisk	Naslov	Kaj bodo letos najbolj gledali inšpektorji Fursa		
Zaporedna št. 11	Medij; Doseg	Finance - priloga; , Slovenija	Stran: 10	Površina: 812 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 3. 2019		
Stran v zbirki: 19	Avtor	Tanja Smrekar		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...plače, akontacija dohodnine. Preverjali bodo tudi zaposlovanje oziroma delo na črno. Ne nazadnje tudi na terenu, posebej v sezonskih mesecih denimo za gradbeništvo in turizem. Predvsem v poletnih mesecih bodo še preverjali oddajanje počitniških zmogljivosti v kratkotrajni najem (Airbnb), javne prireditve, dejavnost...			

Tisk	Naslov	Kako izterjati dolžnike		
Zaporedna št. 12	Medij; Doseg	Finance - priloga; , Slovenija	Stran: 14	Površina: 587 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 3. 2019		
Stran v zbirki: 22	Avtor	Tanja Smrekar, Špela Mikuš		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...so se iz krize veliko naučila »Trendi zadnjih let kažejo, daje pri izteijavi pravnih oseb opazen velik upad, plačilna disciplina je boljša. Le panoga gradbeništva kaže obrise novih težav,« opaža Repič in dodaja, da se podjetja tudi vse bolj držijo zgoraj omenjenega pravila, daje izteijavo treba začeti zgodaj. Časi...			

Tisk	Naslov	Tehnologija sedanosti in prihodnosti		
Zaporedna št. 13	Medij; Doseg	Obrtnik - Podjetnik; , Slovenija	Stran: 84	Površina: 822 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 3. 2019		
Stran v zbirki: 24	Avtor	Marjetka Conradi		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...soočamo tudi z nenamensko proizvedenimi nanodelci, ki nastajajo na primer kot stranski produkt pri industrijski proizvodnji (mletje, varjenje, brušenje, v gradbeništvo , v tehnologiji razpršil), med izgorevanjem biomase in fosilnih goriv ter med izpuhom motorjev z notranjim izgorevanjem (dizelski motorji). Znanstvene raziskave...			

V Mariboru predstavitev pionirk arhitekture, **gradbeništva** in oblikovanja

V Hiši arhitekture Maribor danes postavljajo v ospredje pionirke slovenske arhitekture, **gradbeništva** in oblikovanja. Na razstavi bodo predstavili dela desetih ustvarjalk, med katerimi so diplomantke Jožeta Plečnika in predstavnice povojnih generacij, ki so študij zaključile pri Edvardu Ravnikarju in Edu Mihevcu.

Kot so sporočili iz mariborskega razstavišča na Krekovi ulici, gre za drugo v nizu arhitekturnih razstav, katerih namen je strokovni in širši javnosti predstaviti pomemben del zamolčane slovenske in evropske kulturne dediščine 20. stoletja. V sodelovanju z ljubljansko galerijo Dessa sta jo pripravila Center arhitekture Slovenije in Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta **ZRC SAZU**.

Predstavljena so dela desetih ustvarjalk na področju arhitekture, notranjega in industrijskega oblikovanja, krajinske arhitekture, urbanizma in **gradbeništva**. To so Darinka Battelino, Alenka Khan Pičman, Janja Lap, Sonja Lapajne Oblak, Dana Pajnič, Lidija Podbregar, Barbara Rot, Olga Rusanova, Erna Tomšič in Mojca Vogeltnik. Razstava bo na ogled do 8. aprila.

Postavitev je bila pred dvema letoma na ogled že v Ljubljani v galeriji Dessa. Tam je trenutno razstavljena že četrta arhitekturna razstava z naslovom V ospredje: pionirke slovenske arhitekture, **gradbeništva** in oblikovanja. "Odločitev za pripravo tovrstnih razstav, ki predstavljajo delo žensk v poklicih, ki so nekoč in neredko še danes veljajo za tradicionalno moške, je izšla iz želje, da se strokovno in širšo javnost seznanimo s pomembnim delom te precej neznane slovenske in evropske kulturne dediščine minulega stoletja," pojasnjujejo v **ZRC SAZU**.

Hiša arhitekture Maribor (**HAM**) je začela delovati kot eden od projektov Univerze v Mariboru za Evropsko prestolnico kulture (**EPK**). V sodelovanju z drugimi združenji arhitektov v državi in širši regiji skrbi za predstavitve in promocijo sodobne arhitekture, Mariboru pa ponuja prostor za razstave, posvete in predstavitve vsebin povezanih s sodobno arhitekturo in prostorom. Stalni prostor je pridobila oktobra 2016 v kletnih prostorih fakultete za **gradbeništvo**, prometno **inženirstvo** in arhitekturo.

Ikea Vloga za gradbeno dovoljenje

Slabe tri tedne po tem, ko so ljubljanski svetniki v skladu s prenovljeno **gradbeno zakonodajo** s sklepom o lokacijski preveritvi Ikei olajšali postopek do začetka obratovanja, je ta družba na okoljsko-prostorsko ministrstvo oddala vlogo za pridobitev gradbenega dovoljenja za gradnjo trgovine v nakupovalnem središču BTC City. Regionalni direktor za nepremičnine in razvoj v družbi IKEA SEE Vladislav Lalić je ob tem zapisal, da gre za pomemben korak in da družba še nikoli ni bila tako blizu začetka gradnje. Če se bodo na ministrstvu hitro obrnili, **bi Ikea s pripravljalnimi gradbenimi deli lahko začela že letos poleti**. Običajno potrebuje Ikea od začetka gradnje do odprtja trgovine približno leto dni.

Delo

Država: Slovenija

Doseg: 141.000

Stran: 17

Površina: 26 cm²

09.03.2019

Sobota

Kazalo

1 / 1

Gradbeništvo Zadrski posel stoletja Riku

»Zadrski posel stoletja« je dobil Riko Janeza Škrabca. Državna komisija za nadzor postopkov javnih naročil je zavrnila še drugo pritožbo poljskega podjetja Control Process na izbor Rika za projektiranje in gradnjo **centra za ravnanje z odpadki v Zadru**, poroča portal *Zadarski.hr*. Riko je oddal ponudbo v višini 368,4 milijona kun (49,5 milijona evrov), poljsko podjetje pa v višini 439,7 milijona kun (59,1 milijona evrov). **N. G.**

ZAVOD ZA
GRADBENIŠTVO
SLOVENIJESLOVENIAN
NATIONAL BUILDING
AND CIVIL ENGINEERING
INSTITUTE

Upravni odbor Zavoda za **gradbeništvo** Slovenije objavlja

JAVNI RAZPIS ZA IMENOVANJE DIREKTORJA ZAVODA ZA **GRADBENIŠTVO** SLOVENIJE (m/ž)

Kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- imeti mora doktorat znanosti,
- izkazati mora mednarodno primerljive raziskovalne ali tehnološko-razvojne rezultate s področja dejavnosti zavoda v zadnjih petih letih,
- imeti mora izkazano sposobnost organiziranja in vodenja raziskovalnega in razvojnega dela s področja dejavnosti zavoda,
- izpolnjevati mora druge pogoje, ki jih določajo zakoni ali predpisi za imenovanje direktorja javnega raziskovalnega zavoda.

Od kandidatov pričakujemo predlog programa dela in vodenja Zavoda za **gradbeništvo** Slovenije za čas trajanja mandata. Kandidati, ki izpolnjujejo razpisne pogoje, bodo pozvani na javno predstavitev predloga programa dela in vodenja upravnemu odboru Zavoda za **gradbeništvo** Slovenije.

Direktorja imenuje upravni odbor Zavoda za **gradbeništvo** Slovenije s soglasjem ustanovitelja.

Mandat direktorja traja 5 let.

Kandidati lahko pošljejo pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev do vključno 23. 3. 2019 na naslov: **Zavod za gradbeništvo Slovenije, Dimičeva ulica 12, 1000 Ljubljana**, v zaprti ovojnici, z oznako »**Za javni razpis**«. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v tridesetih dneh po objavi javnega razpisa.

Objekte na cestah nenehno popravljajo

»Bliža se železna cesta, nje se ljubček veselim, iz Ljubljane v tuja mesta kakor tiček poletim,« je o železnici med Dunajem in Trstom zapisal naš poet France Prešeren. Na tej progi je pri vasi Borovnica veličastni viadukt, Štampetov most, imenovan po inženirju, ki ga je projektiral. Ob otvoritvi tega viadukta leta 1857, ko je čezenj peljal prvi vlak, je ta inženir po pripovedovanju starejšega domačina zaradi velike odgovornosti prislonil pištolo na sence, ki bi jo v primeru kakšne nezgode tudi sprožil. Pa je ni bilo treba. Ta veličastni most še danes brez večjih popravil kljubuje času, čeprav so ga med 2. svetovno vojno partizani, da bi preprečili okupatorjem oskrbo fronte, močno poškodovali.

S to zgodbo pa ne mislim, da bi naši projektanti in gradbeniki morali ravnati enako kot ta inženir. Ne, le malo več strokovnosti, odgovornosti in lastnega ponosa bi morali imeti, da ne bi bilo toliko cest, mostov in viaduktov potrebno popravljati ali celo rušiti že po nekaj desetletjih.

Živimo v lepi, čudoviti deželi, ki nam jo marsikdo zavida. Ni nam vseeno, kaj se dogaja okrog nas, kako zgleda naše okolje, kako se počutimo v njem, kaj nam daje in kaj mu vračamo. V ta sklop kratkih vprašanj sodi tudi moja naslovna ugotovitev. Gre za to, da me je strah in tudi malo sram, kot zelo verjetno tudi druge državljane, ki se po naših krajih in cestah vsakodnevno vozimo in opažamo predvsem pogosta popraviljanja naših mostov, viaduktov in drugih infrastrukturnih objektov. Pred kratkim so za velike denarje – verjamem, da zelo dobro – obnovili naš največji avtocestni viadukt Ravbarkomanda, jeseni so začeli obnavljati most na kranjski obvoznici čez Savo, v načrtu pa so obnove potrebni še drugi cestni objekti, kot nas obveščajo iz Darsa, ki je skrbnik imenovanih in še drugih objektov.

Pa ne, da bi pričakovali, da so ti in drugi objekti narejeni za večno. Ne, ampak neko primerno življenjsko dobo pa bi, glede na vse tehnične in tehnološke dosežke, ki tudi **gradbeništva** niso obšli, pričakovali. Minilo je nekaj desetletij, morda tri ali največ štiri, ko so bili slovesno predani svojemu namenu. Meni, čeprav na tem področju popolnemu laiku, je to povsem nerazumljivo. Poleg že omenjenega borovniškega viadukta je že več kot sto let stara železnica Jesenice–Nova Gorica in dobro znana cesta Kranj–Ljubljana, ki jo je pred osemdesetimi leti zgradil znani kranjski gradbincec Slavec, še bi lahko naštevali. Vsi ti in še drugi ključni prometni objekti, ki še vedno brez posebnih popravil kljub temu, da takratni konstruktorji niti približno niso mogli predvidevati, kakšnim obremenitvam bodo podvrženi, služijo svojemu namenu.

Druga neprijetnost, ki jo na naših cestah vsakodnevno srečujemo, so pogreznjeni kanalizacijski in vodovodni jaški. To pa po mojem laičnem mnenju presega vse meje neodgovornega dela gradbincev in verjetno že preje projektantov. Res ne vem, ali je vgradnja res tako zahtevna, da se tega ne more bolje urediti?

Kje je pri vseh teh naštetih gradbenih problemih naša stroka, njen ponos in ugled, ki ga nedvomno ima?

mag. Janez Zeni,
Zgornja Besnica

OBČINA IZOLA

Prva "lokacijska preveritev" pri nas

Ce vprašate urbaniste in arhitekte, kaj menijo o nenehnih spremembah **gradbene zakonodaje**, vam bodo zagotovo povedali, da je z vsakim »poenostavljanjem« vse skupaj še bolj zapleteno. Občinski svetniki bodo danes sprejemali prvo lokacijsko preveritev v naši občini, ki je ena takšnih zakonskih »olajšav.«

Zagotovo bo veliko zanimanja že za uvodno informacijo o izvajanju projekta Centra odličnosti InnoRenew Coe v Univerzitetnem kampusu Livade. Morda tudi zato, ker se je umeščanje tega objekta v izolski prostor ves čas dogajalo v strahu, da nam tega projekta ne bi odpeljali v kakšno drugo občino. Rezultat je ta, da smo objektu odstopili zemljišče, ki smo ga pred tem brezplačno odstopili Univerzi na Primorskem, za povrh pa smo jih še oprostili plačila komunalnega prispevka.

Med Drogo in Prešernovo

To je območje zazidalnega načrta Kajuhova - Morer, ki ga zdaj občina spreminja, saj želi priti do urejenega območja za stanovanja, rekreacijo in obrt ali industrijo. Območje je zdaj razdeljeno na štiri dele.

- **Stanovanjsko območje** omejujeta Kajuhova in Prešernova cesta in hudournik Morer. Na tem območju se s spremembami predvidi rušitev poslovnega objekta na stičišču Kajuhove in Industrijske ceste (vitrina) in gradnja nadomestnega, enostanovanjskega objekta. Načrtovano je še povečanje stanovanjskega objekta v bližini. Hkrati se dovoli gradnja mansarde pri objektih ob Prešernovi cesti.

- **Zeleni pas** omejuje na zahodu hudournik Morer, na vzhodu pa predvidena dostavna/servisna cesta. Na tem območju se s spremembami na območju zelenih površin predvidijo javni (mestni) vrtovi, v okviru katerih se predvidi tudi postavitev enostavnih objektov in nezahtevnih objektov.

Prva lokacijska preveritev v Izoli

- **Poslovno obrtno območje** meji z zelenim pasom, z osrednjo povezovalno cesto in industrijsko cesto. Na tem območju se namesto enega večjega objekta predvidita dva objekta, območje pa se tudi nekoliko razširi tako da je moč umestiti še dva objekta.

- **Proizvodno industrijsko območje** je omejeno z osrednjo povezovalno cesto, z Industrijsko cesto in s kompleksoma IMP - JP Komunala in Polimer ter z območjem poslovno obrtnih objektov ob Prešernovi cesti.

Sprememb zazidalnega načrta bodo veseli lastniki štirih hiš ob Prešernovi cesti in lastniki Garden centra Agrolit, ki imajo problem parkirnih mest za stranke in dostave. Lastniki menda razmišljajo o tem, da bi nov poslovni prostor uredili v bližini, pod bližnjim javnim parkiriščem.

Prostorski dokument bo omogočil umestitev 15-tih poslovnih objektov na zemljiščih, ki so v zasebni in občinski lasti, v lasti države pa je hudournik Morer, ki občasno poplavlja prav na tem območju.

Prva lokacijska preveritev

Občinski svetniki bodo obravnavali in sprejemali predlog sklepa o lokacijski preveritvi za parcelo v Korah oziroma v **Medoših**, kjer želi domačin, **ob stanovanjski hiši, na svoji lastni parceli, ki je za povrh tudi zazidljiva, postaviti sodobno oljarno**. A ne gre kar tako.

Ker želi za njeno postavitev pridobiti tudi evropska sredstva mora še pred majskim rokom za razpis pridobiti veljavno gradbeno dovoljenje. Tega pa po veljavnem prostorskem aktu ne more dobiti, saj je **PUP iz leta 1989 določal, da je na območju, ki ga ureja, možna le postavitev pomožnih in začasnih objektov**. Občina bi morala urediti nastalo neskladnost s sprejemom ustreznih sprememb PUP oziroma sprejemom OPPN za to območje, kar pa bi bilo v trenutku ko smo pred sprejemanjem Občinskega proračuna, neracionalno in za investitorja enostavno prepozno.

Zakonodajalec je z lanskimi spremembami omogočil, da občine s sprejemom "lokacijske preveritve", ki jo pripravi občinski urbanist, sprejme pa občinski svet, dejansko omogoči posege v prostor, ki morda niso povsem usklajeni z odloki oziroma malenkostno odstopajo.

Pobuda tega tedna:

Organizatorjem ali izvajalcem prižiga novoletnih lučk in otroških maškerad predlagamo, da se izogonejo skupinskemu klicanju otrok župana ali kakšnega drugega funkcionarja na oder. Piše se leto 2019.

Investitor se je tako, ne kriv ne dolžan, znašel v navzkrižju zakonov in odlokov, ki jih ne bi bilo, če bi bil občinski prostorski načrt (OPN) že sprejet. **Zdaj torej čaka na prvo izdajo takega akta, ki ga je, kot prvi v izolski občini, tudi plačal po novem ceniku, nekaj manj kot 2.500 Eur.**

Se 10 mesecev tolerance

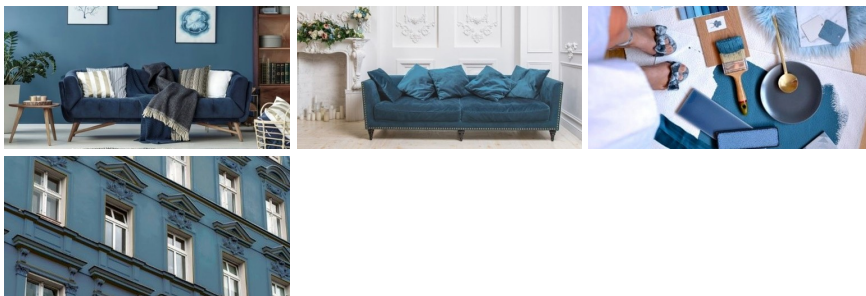
Na odboru za gospodarske javne službe in promet so v pripravah na sejo največ govorili o "energetskem poročilu", še več pa o tistem, kar je v njem komaj omenjeno - o **koncesiji za javno razsvetljavo v občini**. Kolikor je nam znano sta bila doslej objavljena dva razpisa za podelitev koncesije, vendar sta bila oba neuspešna in zdaj so ga objavili že tretjič. Odprt je do 22.marca, vsebino razpisa pa so malce popravili, saj si ne želijo ponovnega "fiaska". Kakorkoli, problem javne razsvetljave je treba rešiti **do konca leta**, saj je občina že dobila odločbo inšpektorata, ki ji je postavil ta, menda zadnji rok. V obdobju brez koncesije za menjavo in popravilo luči skrbi izolsko podjetje Blunet.

Plakatiranje malo ceneje

Pri obravnavi sprememb pravilnika o oglaševanju so menda razmišljali o znižanju kazni za fizične osebe in predlagali, naj se določijo mesta, kjer lahko izolski občani ali društva brezplačno obesijo letake, seveda v skladu z našim odlokom.

Tobogan v Simonovem zalivu "do nazga".

PETEK, 8. MAREC 2019 AGENCIJA MAGA

JUB na sejmu DOM predstavil Barvo leta 2019

Praznovanje letošnje 50-letnice blagovne znamke JUPOL družba JUB

V okviru praznovanja letošnje 50-letnice blagovne znamke JUPOL družba JUB na sejmu DOM prvič predstavlja tudi Barvo leta 2019. Tokrat jo je iz JUB-ove barvne karte izbrala arhitektka in blogerka Nina Štajner, specialistka za oblikovanje prostora, ki zatrjuje, da je naraven, pomirjujoč moder odtenek na področju oblikovanja prostora vedno aktualen in se ga praktično ni mogoče nikoli naveličati. JUB uporabnike tudi na ta način seznanja z modnimi barvnimi trendi in kombinacijami, ki jih lahko na različne načine prenesejo v svoj življenjski prostor.

"Ponosna sem, da je čast izbora barve leta, ki mi jo je zaupala družba JUB, tokrat pripadla meni. Barvo Freedom 125 odlikuje globoka barvna nota s sivkastim podtonom, ki poudari melanholično dramatičnost odtenka. Spominja na modrino razburkanega oceana, nevihtno nebo ali košaro svežih borovnic, bogat sivkasto moder ton pa posebej svobodo, neskončnost in svežino. Vse to so razlogi, zakaj me je tako navdušila," poudarja Nina Štajner, dobitnica nagrade za perspektivni interior leta 2012.

Po njenih izkušnjah se sivkasto moder ton barve Freedom 125 odlično obnese tako v vlogi osnovne barvne podlage kot dramatičnega poudarka, se lepo poda nežnim bež in rjavim tonom, služi pa lahko tudi kot popestritev črno bele barvne sheme. "Za svoje trenutne projekte jo drzno kombiniram s komplementarnimi toni, kot sta na primer rjasto oranžna in gorčično rumena. Hladen podton modrine rada uravnotežim s toplimi lesenimi ali pletenimi teksturami, posebno lepo pa zaživi ob belem marmorju in lesku medenine ali bakra."

Nastja Iskra, arhitektka v družbi JUB, pojasnjuje, da v podjetju že desetletje sledijo smernicam s področja mode, interierja in oblikovanja: "Barvni trendi so odlično orodje za navduševanje kupcev, saj so jim lahko v veliko pomoč pri oblikovanju njihovega doma. Ponujajo jim izbiro različnih odtenkov, celo drznih kombinacij, ki so jim najbolj blizu. V JUB-u smo z izbiro Barve leta želeli izpostaviti tisti trendovski barvni odtenek, ki bo pri oblikovanju prostora zaznamoval aktualno leto. Pri tem tesno sodelujemo s strokovnjaki, kot so arhitekti ali oblikovalci prostora. Z letošnjim izbranim barvnim odtenkom navdušenje z njimi delimo tudi mi in zagotovo tudi naši kupci, ki radi prisegajo na inovativne in modne bivanjske prostore."

JUB iz Dola pri Ljubljani je s 144-letno tradicijo najstarejši proizvajalec zidnih barv v Sloveniji. Na tržišču je prepoznaven kot ugleden proizvajalec kakovostnih zidnih barv in toplotnoizolacijskih fasadnih sistemov, ki z razvojem novih ter okolju prijaznih izdelkov in storitev stremi k energijsko varčnim in trajnostnim rešitvam v **gradbeništvu**. JUB je kot slovensko, sodobno in mednarodno uveljavljeno proizvodno podjetje z močnimi lastnimi blagovnimi znamkami prisoten na več kot tridesetih trgih in sodi med deseterico najbolj internacionaliziranih slovenskih podjetij.

Foto: arhiv JUB

KAKO PREVERITI POSLOVNEGA PARTNERJA

Špela Mikuš

spela.mikus@finance.si

Preden sklenete novo poslovno partnerstvo, je seveda priporočljivo, da ga dobro proučite. Pogledati morate bilance, plačilno sposobnost, boniteto ... Pri AJPES in Bisnode smo preverili, kaj morate storiti, katera vprašanja si postaviti, preden sprejmete odločitev o novem poslovnem partnerju.

Prvo, osnovno pravilo je, da se tudi pri sklepanju poslovnih partnerstev ravname po strategiji, poslovni politiki vašega podjetja. »Ko je podjetje v fazi rasti, je običajno pripravljeno sprejeti večja tveganja. Pomembno je, da se teh tveganj zaveda in jih primerno upravlja,« pravi Marko Srabotnik, direktor poslovnih rešitev v Bisnodu. Skratka: ne glede na to, koliko tveganj ste pripravljene sprejeti, je izbor novega poslovnega partnerja vedno izziv.

O čem morate presojati?

Dejavniki, ki jih morate pretehtati, so odvisni od vrste oziroma vsebine poslovnega partnerstva, pravi Mojca Kunšek, direktorica AJPES. »Denimo, pri dobaviteljih so pomembni kakovost in cena dobavljenega blaga oziroma materiala ali storitev, upoštevanje dogovorjenih rokov za dobavo, podporne storitve in podobno,« dodaja.

Nekaj posebnosti je tudi, ko se odpravljate na novi trg, kjer še nimate izkušenj. Tam gre tudi za prilaganje lokalnim poslovnim navadam, pravi Srabotnik. Sicer pa gre v vseh teh primerih za, kot pravi, procese KYC (know your customer, torej poznaj svojo stranko), kjer so jasno definirane informacije, ki jih morate preveriti:

- boniteta podjetja,
- finančno stanje podjetja,
- lastniške povezave in končni lastniki,
- ozadje menedžmenta,
- politična izpostavljenost oseb,
- kreditna zgodovina podjetja,
- negativni zaznamki,
- plačilna sposobnost,
- plačilne navade.

»Prav tako morate imeti ustrezno hierarhijo odločanja glede na naravo posla, ki jo navadno določata višina posla in strateški pomen, ter kreditno politiko podjetja: kakšna je začetna izpostavljenost pri novih partnerjih in kakšne plačilne pogoje jim damo. Predvsem na novih trgih morata biti jasna dva vidika: kaj želimo doseči na operativno prodajni ravni in kaj za nas pomeni nov partner, na primer zelo močno

Katere dejavnike morate vzeti pod drobnogled

referenco, s katero se predstavljamo drugim partnerjem,« še dodaja Srabotnik.

Ne pozabite pa niti na trende v daljšem časovnem obdobju, poslovanje poslovnega partnerja pa primerjajte tudi glede na preostala podjetja v isti panogi, še pravi Kunškova.

Imate bilance možnega partnerja. Kaj vzeti pod drobnogled?

Kunškova našteva, čemu je treba nameniti posebno pozornost v okviru finančne analize računovodskih izkazov: analizi denarnega toka, ki ga podjetje ustvarja, njegovi investicijski naravnosti, zadolženosti oziroma sestavi obveznosti do virov sredstev, analizi obratnega kapitala, likvidnosti ter donosnosti prodaje, kapitala in sredstev.

Poleg zgoraj naštetih postavk Srabotnik dodaja še zadolženost, plačilno sposobnost, dejanska sredstva podjetja, trende prihodkov in stroškov.

Vse morate seveda primerjati s panogo, v kateri podjetje deluje, pa tudi s poslovno politiko tega, izbranega podjetja. Denimo, podjetje je lahko glede na bilanco precej zadolženo, a je v ozadju velika investicija zaradi pridobljenega strateškega posla, pravi Srabotnik in opozarja: finančne izkaze morate primerjati z »mehkejšimi« informacijami, torej tudi tistimi, naštetimi zgoraj v članku.

Bonitetna ocena: kdaj se ustaviti?

Če poslovnega partnerja ne poznate, je boniteta podjetja ključna. »Glavno pri bonitetni oceni je, da temelji na statističnih modelih, jo izdaja kredibilna in javno priznana ustanova/podjetje (zaradi upravičenosti pred lastniki in finančnimi partnerji) ter je preprosta za uporabo. Ocene so podane enostavno, razumljivo tudi 'nefinančnemu' uporabniku. Podjetje v praksi ne ocenjuje samo novih partnerjev, temveč ocenjuje in spremlja spremembo bonitete tudi pri obstoječih, predvsem zaradi določanja kreditnih pogojev obstoječim partnerjem ter vsem spremembam, ki se danes dogajajo na dnevni ravni in lahko imajo tako pozitiven kot negativen vpliv na poslovanje,« pojasnjuje Srabotnik.

Pri kateri bonitetni oceni pa je morda smiselno ustaviti potencialno partnerstvo? Sogovornik pravi, da je bolje vzpostaviti kreditno politiko podjetja, s katero ne zavrnemo morebitnega partnerja, ampak mu dodelite pogoje, skladno z izraženim in sprejetim tveganjem. »Denimo v gradbeništvu, kjer na osnovi podatkov iz let 2017 in 2018 ugotovimo, da poslovanje s podjetji s slabšo oceno prinaša tudi dvakrat večje tveganje kot pri podjetjih z boljšo oceno,« še dodaja.

LJUBLJANA VIČ

Podelili priznanja Barjanec

Nedavno je Območna obrtno-podjetniška zbornica Ljubljana Vič praznovala deseto obletnico odprtja nove poslovne stavbe zbornice in že desetič po vrsti trem članom – najzaslužnejšim obrtnikom in podjetnikom podelila priznanje Barjanec. Podelitev Barjanca je spodbuda za vse da pomagajo drugim in se zavedajo svoje družbene odgovornosti.

Prejemniki priznanj Barjanec, ki jih je podelila OOO Ljubljana Vič.

• **Leopold Oblak, Splošno kovaštvo Oblak Leopold, s. p. iz Šentjošta nad Horjulom**

Leopold Oblak je po poklicu kovač. Po poroki se je dodatno izučil še za strugarja in obdelovalca kovin. Ko je leta 1967 zaprosil za popoldansko obrt, mu je referent na takratni občini predlagal dejavnost kovaštva. V času, ko je bil vajenec, ga je mojster poučil o splošnem kovaštvu, podkovanju konj, izdelovanju plugov in o varjenju železa brez varilnih aparatov. Leta 1980 je popoldansko obrt zamenjal za redno in postal samostojni podjetnik, ki je z inovativnimi izdelki osvojil evropski trg. Skupaj s še štirimi sodelavci v svojem podjetju izdeluje izdelke za gozdarstvo, ki so plod lastnega razvoja. Nekateri izdelki so tudi patentno zaščiteni v evropskem prostoru. V svoji 56 let dolgi poslovni karieri ni razvijal le lastnega podjetja, bil je pobudnik za postavitev še dveh proizvodnih obratov v Šentjoštu, ki so ponudili zaposlitev 40 lokalnim prebivalcem. Za potrebe trženja lastnih izdelkov na tujih trgih je leta 1986 odprl podjetje tudi v sosednji Avstriji. Leopold pa ni bil aktiven le v svojem podjetju, bil je pobudnik razvoja infrastrukture v kraju, sodeloval je pri izgradnji cest, elektrifikaciji vasi, izgradnji vodovoda, telefonije, pošte, šole in vrtca. Izdelal je tudi prvo vlečnico za razvoj smučanja in smučišča v Šentjoštu. Vrsto let je bil tudi predsednik vaške skupnosti Šentjošt in član krajevne skupnosti Horjul. Njegova prizadevanja so prepoznali tudi v širšem okolju in tako je postal prvi župan Občine Dobrova-Horjul-Polhov Gradec v samostojni Sloveniji. Leopold je že 40 let aktiven član pevskega zbora v Šentjoštu, v mlajših letih je sodeloval

Biti marljiv ter pošten obrtnik in podjetnik je posebnega pomena za obrtništvo in širšo družbeno skupnost, kajti podjetniški uspeh je tesno povezan s širšo družbeno skupnostjo. Prav je, da je pomoč sočloveku in družbena odgovornost podjetja za večino izmed obrtnikov in podjetnikov pomemben del vsakdana. Za podelitev priznanja Barjanec se upoštevajo merila, kot so urejenost obratovalnice, ugled obrtnika, dolgoletni staž, od 10 let naprej in aktivno delovanje v širši skupnosti. Tokrat so priznanja prejeli trije člani zbornice, ki so se z nesebičnim delom še posebej izkazali, tudi v okviru na lokalne skupnosti:

• **Marko Istenič, ISTENIČ - AVTOSERVIS družba za storitve, trgovino in posredovanje, d. o. o. iz Vnanjih Goric**

Marko Istenič je po poklicu avtomehaničnik. Leta 1996 je začel na svojem in uspe-

šno vodi ter razvija ugledno avtoservisno podjetje v Vnanjih Goricah. Leta 2004 je pridobil naziv Mojster avtomehanik. Njegova poslovna pot se je razvila iz domače garaže, z leti so sezidali tri sodobne delavnice z avtodvigali in vse potrebno za popravilo vozil. V podjetju je zaposlen tudi sin Klemen, in skupaj gradita nov razvoj podjetja. Marko je bil tri mandate predsednik Krajevne skupnosti Vnanje Gorice. Bil je marljiv in deloven predsednik, kajti v njegovem mandatu so se ukvarjali z odkupi zemljišč, da so lahko zgradili kanalizacijo in pločnike ter komunalno opremili cele Vnanje Gorice. Še leto dni po zaključku tretjega mandata, ko je mesto predsednika krajevne skupnosti predal mlajšim, je pomagal uspešno zaključiti obsežen projekt kanalizacije. Marko je aktiven tudi pri gasilcih in v planinskem društvu. Marko Istenič je vzoren član OOO Ljubljana Vič.

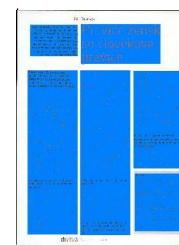
tudi v številnih društvih v kraju. Leopold Oblak je aktiven član Sekcije kovinarjev in vzoren član OOO Ljubljana Vič.

• **Igor Zupančič, Zaključna dela v gradbeništvu Igor Zupančič, s. p. s Škofljice**

Igor Zupančič je mojster slikopleskar. Letos mineva dvajset let, odkar se je podal na obrtniško pot in kot samostojni podjetnik začel opravljati dejavnost fasaderstva in zaključnih del v gradbeništvu. Danes ima v podjetju 12 zaposlenih. Izdelujejo zahtevne dekorativne izdelke v slikopleskarstvu in so specialisti za štukaterstvo. Podjetje je dobro opremljeno z najsodobnejšimi stroji in delovnimi sredstvi. Zato lahko ponudijo visokokakovostne storitve. Pri delu mu je pomembna zlasti kakovost in da se vedno držijo medsebojnih dogovorov. Igor je že četrty mandat član skupščine OOO Ljubljana Vič, bil je tudi podpredsednik zbornice, član Upravnega odbora in Kadrovskega odbora zbornice. Je tudi predsednik Društva obrtnikov in podjetnikov na Škofljici. Igor je že več let dejaven tudi na področju športa. Je predsednik rokometnega Športnega društva Škofljica. V prostem času rad odide v gozd, kjer je tudi lovec, član lovske družine Šentrupert in seveda vzoren član OOO Ljubljana Vič.

Vsem nagrajencem iskreno čestitamo!

MAG. PETER GRABNER

Irena Stamfelj je strokovna sodelavka ZSSS na področju enakih možnosti. Ukvarja se s številnimi vprašanji, kot so plačna vrzel, usklajevanje dela in zasebnosti, nasilje, diskriminacija na delovnem mestu, položaj žensk na trgu dela, njihova ekonomska neodvisnost. Ob mednarodnem dnevu žensk smo z njo osvetlili le nekatere vidike.

Pravice žensk so človekove pravice

Plače žensk v Sloveniji so nižje od moških (več o tem v posebnem prispevku), a to je le ena vidnejših razlik. Kje vse so še ženske najbolj vidno prikrajšane na delovnem mestu?

Trg dela nikakor ni spolno nevtralen. Nima mo vsi enakih možnosti. Ženske težje dobimo zaposlitev, zaposlitve so dostikrat tudi manj kakovostne v primerjavi z moškimi, težje napredujemo – ženske se moramo veliko bolj dokazovati, bolj smo izpostavljene diskriminaciji ter spolnemu nadlegovanju in trpinčenju, saj so velika večina žrtev prav ženske. Statistika kaže tudi, da so ženske v večji meri zaposlene v prekarnih delovnih razmerjih kot moški, tj. skrajšani delovni čas, pogodbe za določen čas, in to kljub dejstvu, da smo v povprečju bolje izobražene kot moški.

Težave se pojavljajo tudi pri usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja, ker ženske bolj uporabljajo te ukrepe. Vse skupaj je začaran krog; izkoristiš porodniško za otroka, in ko prideš nazaj, ostaneš na enakem delovnem mestu ali si celo degradiran na manj zahtevno delovno mesto, medtem ko so tvoji kolegi moškega spola ta čas napredovali. Nato izkoristiš bolniški dopust za nego otroka, kar nadalje vpliva na napredovanje in višino plače.

Politike bi morale te stvari omiliti in trende obračati. Kako »napredujemo« v Sloveniji?

Še iz časa socializma imamo recimo stvari na področju starševskih dopustov dobro urejene. V zadnjem času pa vsi napredki na zakonodajni ravni prihajajo iz Evropske unije, z implementacijo določb direktiv, ki pa so bolj ali manj učinkovite v praksi. Tudi neodvisni organ za enakost, zagovornik načela enakosti, je bil vzpostavljen, da bi se izognili visokim kaznim, ki so nam grozile iz Evropske komisije.

Enako plačilo za delo je sicer implementirano v zakon o delovnih razmerjih, nobenih drugih ukrepov za preverjanje v praksi in

odpravo te pa ni. Na ministrstvu za delo pa se nihče ne ukvarja s tem.

Ustanovljena je bila recimo tudi delovna skupina za uravnoteženo zastopanost žensk in moških na mestih odločanja (kvote) v gospodarstvu, ki pa je po nekaj srečanjih nehala delovati. Potem pa je zmanjkalo politične volje, da bi zaključila delo in da bi bili ukrepi sprejeti na ravni zakona.

Pri očetovskem dopustu so tega sicer res podaljšali na 30 dni, spremenili pa so tudi njegovo izrabo. Prej je bilo prvih 15 dni namenjenih za čas takoj po rojstvu otroka kot pomoč materi pri negi otroka, drugi del pa naj bi moški izrabil potem, ko ženska konča starševski dopust. Zdaj pa lahko vse dni izkoristijo skupaj in tako pridemo do tega, da moški niso več sami z otrokom, ampak so le partnerici v pomoč. Da so sami z otrokom, je bila po moje večja spodbuda k aktivnemu starševstvu tudi za naprej. Vključenost očetov v zgodnjo skrb za otroka krepi vezi med otrokom in očetom ter pozitivno vpliva na otrokov kognitivni, čustveni in socialni razvoj. To povratno pozitivno vpliva tudi na moške. Raziskave kažejo, da si moški želijo biti bolj prisotni, vendar pa se pogosto soočajo z nerazumevanjem delodajalca in okolice.

Kako pomembno je osveščanje na tem področju?

Osveščanje je zelo pomembno, ni pa dovolj. Potrebne so vzpodbude na zakonodajni ravni, saj veljavni pravni okvir ne spodbuja moških k prevzemu skrbstvenih obveznosti, saj omogoča možnost prenosa celotnega starševskega dopusta na ženske. Spremembe so predvidene na evropski ravni, kar pomeni, da se bo moralo tudi v naši zakonodaji to prilagoditi.

Poleg uradnih politik nekaj dela na tem področju opravimo tudi sindikati in nevladne organizacije. Kakšna je naša vloga?

Sindikati so bili vedno neka progresivna sila. Podpiramo politike, ki bi olajšale življenje in delo tako žensk kot moških, integralni del naših prizadevanj pa je seveda tudi odpravljanje diskriminacije, nasilja na delovnem mestu in enako plačilo. Ne le, da podpiramo politike za izboljšanje položaja žensk na trgu dela, pripravljamo tudi predloge in pobude zanje. Smo kreatorji politik, saj ne smemo pozabiti, da imamo sindikati pomembno orodje za izboljšanje položaja zaposlenih na trgu dela ter za podpiranje enakosti spolov, in to so kolektivne pogodbe.

Povezujemo se tudi z nevladnimi organizacijami. Več ko se povezuješ, več lahko dosežeš.

Se ti zdi, da se s populističnimi in konservativnimi glasovi ne le pri nas, ampak tudi v Evropi krepi tudi ta plat odnosa do žensk?

Ti glasovi so bili vseskozi prisotni, le vprašanje je, koliko pozornosti in moči so dobili. Zakaj sploh praznujemo osmi marec? Zahteve so bile tri: izboljšanje ekonomskega in socialnega položaja žensk, volilna pravica ter reproduktivne pravice žensk. Žal smo

Kaj še?

Želela bi, da tudi pri novi pokojninski reformi upoštevajo naše predloge. Mislim, da bi morali v neki obliki ohraniti t. i. pozitivno razlikovanje v korist žensk. Poleg tega mislim, da bi morali imeti zaposleni možnost skrbstvenega dopusta tudi za nego starejših v družini, kot ga imajo sedaj že za otroke. Prizadevali si bomo tudi še naprej, da bi tak dopust omogočali žrtvam domačega nasilja. Velikokrat morajo ženske, ki so doživele domače nasilje, zapustiti svoje doseданje okolje in se preseliti. To pa že pomeni, da je lahko ogrožena njihova ekonomska neodvisnost.

še vedno priča prizadevanjem, da bi se te pravice ukinile, tudi ko že mislimo, da to ni več mogoče. Boj ni nikoli končan. Vedno se najdejo ljudje, ki so mnenja, da te pravice ženskam ne pripadajo.

S staranjem prebivalstva smo v glavnem ženske v sendviču med skrbstvenim delom za otroke in starejše. Kaj potrebujemo, da ne bo toliko pregorevanja?

Čim prej potrebujemo zakon o dolgotrajni oskrbi, ki bo narejen finančno vzdržno in bo podpiral polno zaposlenost žensk. To bi morala biti univerzalna in cenovno vsem dostopna pravica, kot so vrtci. Tudi v kolektivnih pogodbah na vseh ravneh pogrešamo določbe, ki bi podpirale skrb za starejše, pomoči potrebne družinske člane.

Pri skrbstvenem delu starejših so oskrbovanke zaradi dolgoživosti v glavnem ženske, poleg tega jih v glavnem oskrbujejo ženske. Je to torej problem žensk?

To je družbeni problem. V ta poklic je treba privabiti več moških, ga narediti bolj privlačnega zanje. To je mogoče tudi tako, da se predstavi v šolah deklicam tipično moške, fantom pa tipično ženske poklice. Zagotovo bi se več fantov odločilo za tak poklic, pa jih ovirajo stereotipi.

Kaj meniš o takem stereotipnem razmišljanju, da je nekaj za ženske in nekaj za moške?

To, kar velja za naše kulturno okolje, ne velja nujno za kakšno drugo. Stereotipi in to, kako so vzgajani otroci, pomembno vpliva na to, za kakšen poklic se boš odločil. Če pogledamo, za katere študije se odločajo dekleta danes, vidimo podobno zgodbo kot na trgu dela. Dekleta izbirajo bolj študije družbenih, humanističnih ved, zdravstva, sociale ter izobraževanja, fantje pa področja naravoslovja, matematike in računalništva, tehnike, **gradbeništva** ipd. Zato je pomembno uporabljanje stereotipov v izobraževanju – te vsebine bi bilo nujno vključiti že v vrtce in v šolski kurikulum.

Kaj se dogaja mlajšim ženskam v svetu dela, prekarkam?

Žal se mlade iskalkle zaposlitve še vedno soočajo z diskriminacijo na zaposlitvenih intervjujih – prejemajo vprašanja, vezana na načrtovanje družine. Iz tega razloga tudi težje dobijo zaposlitev za nedoločen čas. Delodajalci rajši zaposlijo mlado žensko za določen čas in ji ob morebitni nosečnosti

enostavno ne podaljšajo pogodbe. Dogaja pa se tudi, da jih še pred iztekom starševskega dopusta nato kličejo nazaj na delo. Opažamo tudi povečevanje deleža žensk, ki delajo za skrajšani delovni čas. To spodbuja tudi politika z ukrepom, da lahko do šestega leta otrokove starosti (v primeru dveh otrok) ženska izkoristi to možnost, kar je precej dolga doba. Drugo pa je, da to kulturo k nam prinašajo podjetja iz nemško govorečih držav. Tak poslovni model najdemo v trgovskem pokiicu, ki je popolnoma feminiziran. To za seboj prinese več problemov. Zaposlitev za krajši delovni čas ne zadošča za dostojno življenje, zagotavlja sorazmeren delež pravic iz delovnega razmerja in vpliva na pokojninsko dobo ter samo višino pokojnin.

Tako imamo tudi veliko revnih starejših žensk.

Tako je, neenaka obravnava žensk se akumulira celo življenje in eskalira v starosti. Z leti se plačna vrzel povečuje, ženske ne napredujejo, poleg tega pa se slabše pogajamo za plačo, ne znamo je zahtevati od delodajalca, niti na prvem pogovoru za službo, niti kasneje. Poleg tega ženske živijo dalj, pogosteje ovdovijo in se znajdejo same v enočlanskih gospodinjstvih.

Kaj ti pomeni mednarodni dan žensk?

Na ta dan opozorimo, da ženske v praksi še vedno nimamo enakih možnosti in da pomembno prispevamo k družbenemu razvoju. V ospredje vsaj na ta dan postavimo dosežke žensk. To ni le praznik, ko dobimo od moških rože.

Torej si za to, da dobimo poleg rož še enako plačilo?

Kar se mene tiče, je enako plačilo dovolj, rože pa naj moški prinese kadarkoli. In takrat, ko jih prinese, upam, da je od srca (smeh).

Kaj lahko sindikalistke in sindikalisti na ravni podjetij in dejavnosti naredijo za enake možnosti?

Mislím, da ogromno. Ker ostaja pokritost zaposlenih s kolektivni pogodbami v Sloveniji zelo visoka, je pomembno, da se vanje vključujejo tudi določbe, ki podpirajo enakost spolov. Tudi mi v ZSSS smo (skupaj z inštitutom za delo pri pravni fakulteti in Združenjem delodajalcev Slovenije) pripravili model ukrepov (določb), ki jih pogajalci lahko uporabijo in prilagodijo svoji dejavnosti, organizaciji in svojim potrebam. Pomembno je tudi reševanje težav, ki nasta-

Foto M. M

nejo v kolektivu, recimo glede trpinčenja in spolnega nadlegovanja oziroma nasilja na delovnem mestu, diskriminacije pri plačilu, pri zaposlovanju. Takrat, ko nastane problem, so sindikalisti na ravni podjetja tisti, ki hi morali pomagati prvi, če ne gre, smo tu mi na Zvezi, ki lahko pomagamo. Dobro je, če gre tudi v obratni smeri, da od njih dobimo informacije o problemih, ki jih lahko poskušamo rešiti na zakonodajni ravni. Tipičen problem je recimo odpuščanje nosečnic. Lahko si mislimo, kaj se dogaja, statistike ni, s terena so informacije o teh pojavih zelo dobrodošle.

Pravice niso samoumevne. Na kaj moramo paziti, da nam ne razgradijo že priborjenih pravic?

Tako kot delavske pravice so tudi pravice žensk stalno ogrožene. Pravice žensk so človekove pravice. Menim, da je nujno potrebno ohraniti civilizacijske pravice, ki so jih izborile naše predhodnice. V zadnjem času smo v Evropi priča vzponu protievropskih in skrajno desničarskih strank, ki prinašajo grožnjo tudi reproduktivnim pravicam žensk, pravicam istospolnih itd. V ZSSS to področje stalno spremljamo, na probleme opozarjamo in zahtevamo, da do krčenja teh pravic ne prihaja. Zelo pomembno je, kje se rodiš. Ne glede na to smo v Sloveniji glede enakosti spolov vendarle visoko in lahko na tem področju tudi pomagamo drugim državam, kjer ni tako. Smo globalno povezani. Dejstvo je, da krčenje pravic v kaki drugi državi vpliva tudi na nas.

Mojca Matoz

KAJ BODO LETOS NAJBOLJ GLEDALI INŠPEKTORJI FURSA

Pod lupo bodo DDV, davek na dohodke pravnih oseb in tudi poslovanje s tujino

Tanja Smrekar

tanja.smrekar@finance.si

Na finančni upravi so razkrili letošnji načrt dela. Opremljeni z IT-rešitvami oziroma avtomatično zaznavo tveganj bodo pod drobnogled vzeli predvsem davek na dobiček, DDV, poslovanje s povezanimi osebami in spletno prodajo.

Načrtujejo, da bodo letos opravili 5.562 inšpekcijskih nadzorov.

Seveda pa ne pozabite: davkarije EU in držav OECD so med seboj vse bolj povezane. Tuje finančne ustanove pošiljajo domicilnim davčnim organom svojih strank podatke o njihovih računih, naše banke podatke o tujih rezidentih pošiljajo njihovim organom. Letos bo finančna uprava dobila podatke o 90 tisoč slovenskih davčnih rezidentih iz 70 držav.

Tudi davkarije so povezane med sabo. Poročanje bo čedalje strožje. Prihodnje leto bodo morali davkariji o poslih strank, ki pomenijo občutno nižanje davčnih obveznosti, poročati celo davčni svetovalci.

Kaj bo torej pod drobnogledom davkarije?

Nadzorniki imajo umetno inteligenco za avtomatično zaznavanje tveganj!

Na Fursu so nadgradili sistem avtomatizirane zaznave tveganj. Poenostavljeno: računalnik jih opozori, če se pojavi sum na tvegano dejavnost. Denimo pri poslovanju s tujino.

Letos bodo začeli na Fursu uvajati napredno tehnologijo, s katero bodo na podlagi zgodovinskih podatkov in s pomočjo algoritmov še izboljšali izbere za nadzor, pravijo. Napovedni model bodo najprej razvili na področju zahtevkov za vračilo DDV, ki jih vlagajo tujci s sedežem v drugi državi članici, in na področju nadzora obračunov DDV. V nadaljevanju bodo razvili še napovedni model za postopke pridobitve identifikacijske številke za DDV. To je zelo pomembno. Namreč, nadzor sistemskih utaj DDV se začne že v okviru preventiv-

nih nadzorov pri izdaji identifikacije za DDV, pravijo na Fursu. Na terenu zdaj z vključevanjem uslužbencev mobilnih oddelkov opravljajo ogled v zvezi z izpolnjevanjem pogojev za registracijo za DDV in ogled, povezano z odvzemanjem identifikacijske številke za DDV. Gre torej za postopke odvzema identifikacijske številke za DDV pri družbah, pri katerih ni bilo zaznati ekonomske dejavnosti.

1. DDV, AVTOMOBILI IN SPLETNA PRODAJA

Na Fursu so se torej že sistematično lotili utaj DDV. Na področju ciljno usmerjenih nadzorov so lani ugotovili za skoraj 62 milijonov evrov dodatnih davčnih obveznosti. To je kar 47,5 odstotka več kot leto prej.

»Ciljni inšpekcijski nadzori na področju DDV so bili usmerjeni zlasti na nadzore sistemskih utaj DDV na področjih z večjim tveganjem, na odkrivanje zlorabe oprostitve plačila DDV pri dobavah blaga znotraj EU, na prepoznavanje družb, ki so ustanovljene z namenom izvajanja davčnih goljufij,« pravijo na Fursu. Nadzor je bil usmerjen na inšpiciranje tako imenovanih kanalskih podjetij, »neplačujočih gospodarskih subjektov«, kot tudi na nadzor zahtevkov za vračilo DDV.

In katere dejavnosti so v ospredju?

- Pri prometu s prevoznimi sredstvi so pogoste davčne utaje na področju pridobitve motornih vozil iz EU (predvsem zloraba posebne sheme obdavčitve z DDV na podlagi ponarejenih računov), fiktivne dobave blaga v EU oziroma dobave blaga v EU neplačujočim gospodarskim subjektom (slamnatim podjetjem).
- Pozornost bodo namenili plačevanju dajatev ob čedalje hitreje rastoči spletni prodaji. Letos bo poudarek na nadzoru spletne prodaje blaga in storitev domačih in tujih zavezancev, odkrivanju in preprečevanju dela na črno prek spleta, prepoznavi subjektov, ki bi morali biti identificirani za namene DDV v Sloveniji oziroma bi morali imeti stalno poslovno enoto v Sloveniji.

2. POSLOVANJE V TUJINI, PREK DAVČNIH OAZ IN S POVEZANIMI OSEBAMI

Na Fursu preverjajo poslovanje podjetij s subjekti, ki imajo sedež oziroma poslujejo v davčnih oazah oziroma v državah z izjemno nizkimi davki.

Pri poslovanju s tujino so na Fursu ugotavljali tudi že neupravičeno uveljavljanje oprostitve plačila DDV iz naslova pridobitev v postopkih tristranskih dobav blaga. Gre za verigo subjektov, ko vsak prihaja iz druge države. Skratka, preverjali so zlorabe sistema oprostitve plačila DDV pri dobavah blaga znotraj EU (navidezne dobave blaga v druge države članice oziroma dobava »neplačujočim gospodarskim subjektom«).

Posebno pozornost namerava letos davkarija nameniti poslovanju zavezancev s povezanimi osebami iz tujine. Gre za tako imenovane transferne cene ter s tem povezano izvajanje vnaprejšnjih cenovnih sporazumov med Fursom in davčnim zavezancem. Kot pravijo na Fursu: »Ustrezno določene transferne cene omogočajo gotovost gospodarskim subjektom pri poslovanju v mednarodnem okolju in tako pospešujejo mednarodno poslovanje. Zaradi tega bomo letos poseben poudarek namenili promociji izvajanja vnaprejšnjih cenovnih sporazumov.« Torej, poslovanje s povezanimi osebami je tvegana dejavnost. Tako se prek navidezno visokih stroškov za razne dobave in storitve od povezanih oseb s sedežem v davčno cenejši državi izgubljajo davki.

3. DAVKI NA DOHODKE PRAVNIH OSEB

Leto 2019 prinaša prenovu sistema vlaganja obračunov davka od dohodkov poslovnih subjektov. Avtomatizacija in poenotenje postopkov bosta omogočila preglednejše in enakomernejše dodeljevanje nalog izvajanja nadzora nad predloženimi obračuni, napovedujejo na Fursu.

Pozorni so tudi na to, ali uveljavljate nerazumne stroške. Če denimo uveljavljate strošek za deset računalnikov, pa

imate zaposlenega samo enega človeka. Ali če imate cel kup potnih stroškov, ki nekako ne sodijo k vaši dejavnosti ...

Na Fursu so tudi že bili pozorni na uveljavljanje raznih investicijskih in predvsem razvojnih olajšav. Pri zadnjih so strogi, želijo dokazila, da gre res za uporabno in razvojno dejavnost, tudi patente ali znanstvene članke.

4. POSOJILA LASTNIKOM PODJETIJ IN ODKUPI LASTNIH POSLOVNIH DELEŽEV

Finančni inšpektorji veliko pozornosti namenjajo tudi danim posojilom lastnikom podjetij s strani njihovih družb, ki se skozi daljše časovno obdobje ne vrnejo ali pa se vrnejo v zelo majhnem znesku - v tem primeru finančni organ ta posojila prekalificira v prikrito izplačilo dobička in od zneska nevrnjenega posojila odmeri dohodnino po stopnji 25 odstotkov, pravi Jure Ajdovec iz družbe Unija Consulting.

V zadnjem času so finančni inšpektorji veliko pozornosti namenjali tudi odkupom lastnih poslovnih deležev v družbah, kjer so preverjali predvsem ekonomsko vsebino izvedenih pravnih poslov, ali gre za izplačilo kapitalističnih dobičkov ali za izplačilo dividend. Če finančni organ presodi, da z odkupom lastnega poslovnega deleža družba ne zasleduje nekih ekonomskih ciljev, lahko izplačilo dohodka iz tega naslova obravnava kot izplačilo dividend, ki so obdavčene po 25-odstotni dohodninski stopnji, in posledično pri tem ne ugotavlja kapitalističnega dobička, kjer se dohodninska stopnja niža glede na čas trajanja imetništva kapitala in po preteku 20 let znaša nič odstotkov. Po napovedih finančnega organa naj bi se nadzori na tem področju nadaljevali tudi v tem davčnem letu, dodaja Ajdovec.

5. CARINE

Kaj bodo preverjali cariniki, ki poleg davkarjev tudi sestavljajo finančno upravo? »Nepravilna ali neenotna uvrstitev blaga v kombinirano nomenklaturu carinske tarife, nepravilno prijavljeno poreklo blaga ali prenizko prijavljena carinska vrednost blaga (podvrednotenje blaga) lahko imajo velike finančne posledice za proračun,« sporočajo s Fursa. Letos bodo posebno pozornost namenili podvrednotenju blaga in napačnemu prijavljanju porekla blaga, kar sta najbolj tvegani področji pri vnosu blaga na carinsko območje EU. V ta namen bo povečano število sprotnih

carinskih kontrol in naknadnih kontrol po prepustitvi blaga.

6. SAMOSTOJNI PODJETNIKI

Ves čas so aktualni tudi davčni nadzori pogodbenih razmerij med podjetji in samostojnimi podjetniki z vidika obstoja elementov delovnih razmerij, v zadnjem obdobju pa finančni inšpektorji redno preverjajo tudi izpolnjevanje pogojev za ugotavljanje davčne osnove samostojnega podjetnika z upoštevanjem dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, pri čemer inšpektorji preverjajo predvsem povezanost oseb in skupne prihodke povezanih oseb in samostojnega podjetnika (tako imenovani izstopni pogoj iz sistema normiranih odhodkov), pravi Ajdovec.

Pri »zaposlovanju prek s. p.« je pomembno predvsem to, ali v določenem pogodbenem razmerju med podjetjem (delodajalcem) in s. p. obstaja tako imenovana domneva delovnega razmerja. Po 4. členu zakona o delovnih razmerjih je delovno razmerje med delavcem in delodajalcem razmerje, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca. Torej, če takšno osebo podjetje zaposluje prek s. p., obstaja velika verjetnost, da bodo inšpektorji zahtevali polno zaposlitev in tudi plačilo davščin za nazaj. Prek s. p. za podjetje lahko dela le nekdo, ki denimo ni v odvisnem razmerju od te družbe. Poenostavljeno: nekdo, ki deluje samostojno, za več naročnikov.

7. PRISPEVKI IN PLAČE, DELO NA ČRNO, RAČUNI IN TURISTIČNO ODDAJANJE

Furs ima zaradi svojih pristojnosti veliko vlogo v boju zoper sivo ekonomijo, kjer izvaja nadzor na področju neregistriranih subjektov - delo in zaposlovanje na črno - ter na področju registriranih zavezancev, kjer nadzor obsega prav tako zaposlovanje na črno in pravilnost evidentiranja prihodkov (denimo nadzori davčnega potrjevanja računov - davčne blagajne). Nadzor sive ekonomije bo usmerjen na področja in dejavnosti, ki so na podlagi informacij iz okolja in izkušenj nadzorov opredeljene kot tvegane.

Inšpektorji bodo še naprej dejavni pri preverjanju, ali so plačani vsi prispevki, plače, akontacija dohodnine. Preverjali bodo tudi zaposlovanje oziroma delo na črno. Ne nazadnje tudi na terenu, posebej v sezonskih mesecih denimo za gradbeništvo in turizem.

Predvsem v poletnih mesecih bodo še preverjali oddajanje počitniških zmo-gljivosti in kratkotrajni najem (Airbnb), javne prireditve, dejavnost društev, prodajo na stojnicah s sadjem in zelenjavo, taksi prevoze. Preverjali bodo zaposlovanje in izdajanje računov.

Največ nadzorov, ki so bili na tem področju opravljeni lani, je bilo v dejavnostih trgovina, vzdrževanje in popravila motor-nih vozil, gostinstvo in gradbeništvo. Po vsebini je bilo največ nadzorov nad delom in zaposlovanjem na črno, nedovoljenim oglaševanjem ter seveda v zvezi z nepotrjevanjem in neizdajanjem računov.

8. 70-ODSTOTNI DAVEK

Zadnja leta se je veliko govorilo o 70-odstotnem davku, ki ga Furs zaračuna zavezancem, ki niso prijavili svojih dohodkov in običajno ne morejo prepričljivo dokazati izvora premoženja. Gre za večje zneske, navadno nad sto tisoč evri. Določbe člena 68.a zakona o davčnem postopku, ki nalaga to obveznost, so pred ustavnim sodiščem. Sporna sta višina davka in tudi dokazovanje izvora premoženja za deset let nazaj, ki je na plečih zavezanca. Kmalu bo jasno, ali so določbe neustavne in ali bo Furs sploh še lahko opravljal takšne inšpekcije in imel takšne zahteve, kot jih lahko zdaj.

9. IGRE NA SREČO

Na področju prirejanja iger na srečo se bo s sistemskimi inšpekcijskimi nadzori nadzirala preglednost poslovanja koncesionarjev, odgovorno prirejanje iger na srečo, tveganje s področja pranja denarja, goljufij in drugih kaznivih ravnanj na področju prirejanja iger na srečo.

Kaj pa druge inšpekcije?

Seveda pa poleg njih pričakujte še druge inšpektorje. Naj naštejemo nekaj glavnih področij:

- inšpektorat za delo preverja izplačevanje regresa, podobno kot Furs se bodo usmerili tudi na prekarne oblike dela in na spoštovanje določb delovnega časa
- inšpekcija za preprečevanje pranja denarja bo nadzirala podjetja, ki trgujejo z davčnimi oazami,
- tržni inšpektorat gre tudi nad potrošniška posojila,
- kmetijska inšpekcija se bo osredotočila na prodaje kmetijskih pridelkov in živil,
- gradbena inšpekcija bo pozorna na nedovoljene gradnje ...

KAKO IZTERJATI DOLŽNIKE

Pravilo številka ena: ne odlašajte z izterjavo, ker gre »za prijatelje«

Tanja Smrekar, Špela Mikuš

finance@finance.si

Izterjava je ena najtežjih stvari v poslu. Imaš blago, ga prodaš, potem pa ne dobiš plačila. Vas lahko kupec sploh plača? Kdaj ukrepati, da se slabe, neizterljive terjatve ne kopičijo? Koga lahko prosite za pomoč in predvsem - ali se morate bati, da kupec, ki ga terjate, ne bo ostal vaš kupec?

Pravilo številka ena je: začnite izterjavo zelo zgodaj. »Podjetja predolgo odlašajo, ker niti nimajo dovolj urejenega sistema, da bi vsaj na mesečni ravni videla, kaj se jim dogaja, kdo ne plačuje in katere so že zapadle terjatve,« pravi Miha Štepec iz Prokolekta.

Drugi razlog, zaradi katerega podjetja ali podjetniki izterjavo začnejo (pre)pozno, je, da si ne želijo pokvariti odnosov s partnerjem, kupcem. Bojijo se, da bi jim ta zameril in bi ga izgubili. A strah ni utemeljen. »Če bo šel stran nekdo, ker si od njega zahteval dogovorjeno plačilo, potem kar naj gre. Takšnega partnerja nihče ne potrebuje, nihče ne bo delal zastoj,« pravi Štepec.

Izterjava niso močje v črnem

Izterjava ima tudi zelo negativen prizvok. Ampak ta še ne pomeni, da nekomu za vrat pošljete »može v črnem«. »Najprej ga vaš izvajalec pokliče, ga opomni, da je njegov dolg do vas zapadel, in vpraša, kdaj bo plačal. Gre za tako imenovano mehko izterjavo. Kupec se lahko opozori tudi tik pred zapadlostjo fakture,« pravi Rok Ambrožič iz AK Servicinga. »Žal je tako, da ponavadi tisti, ki več težijo, prej dobijo denar ... Kdor je pasiven in čaka in upa, da bo neko plačilo prispelo, bolj nasanka.« Ali kot pravi Marko Repič iz podjetja Izterjava, je izterjava danes bolj preiskovalna dejavnost in iskanje odgovora na vprašanje, zakaj račun ni bil plačan.

Podjetja so se iz krize veliko naučila

»Trendi zadnjih let kažejo, da je pri izterjavi pravnih oseb opazen velik upad, plačilna disciplina je boljša. Le panoga **gradbeništva** kaže obrise novih težav,« opaža Repič in dodaja, da se podjetja tudi vse bolj držijo zgoraj omenjenega pravila, da je izterjavo treba začeti zgodaj. Časi 120-dnevnih zamud so se bolj ali manj končali. »Podjetja ne pustijo več velikih zamud pri plačilih. Več je posvečanja dolžnikom, priprave. Tako se izterjava danes vedno začne z vprašanjem, ali je nekdo prejel račun, in nato preiskavo, zakaj ni bil plačan,« pravi Repič.

Kdaj torej začeti izterjavo? In v kakšne dogovore lahko privolite?

Takoj, pravi Štepec. Če vam zamuja eden od manjših kupcev, še ni krize. Če jih zamuja deset, kar se

»

Če bo šel stran nekdo, ker si od njega zahteval dogovorjeno plačilo, potem kar naj gre. Takšnega partnerja nihče ne potrebuje, nihče ne bo delal zastoj.

Miha Štepec,
Prokolekt

»

Izterjava je danes bolj preiskovalna dejavnost in iskanje odgovora na vprašanje, zakaj račun ni plačan.

Marko Repič,
Izterjava

v težkih gospodarskih časih lahko zgodi, nimate za plače.

Kaj pa, če zamuja ključni kupec, od katerega ste zelo odvisni? »Če zamuja kupec, ki je velik in s katerim ste vpeti v poslovanje dolgoročno, ne morete kar vložiti izvršbe. Treba se je dogovoriti za sestanek in poiskati rešitve. Naj dolžnik predlaga, kako bi lahko speljal plačilo in kdaj. Ne zadovoljite pa se z odgovorom, da bo že plačal, ko bo lahko,« svetuje Štepec.

Dejstvo žal je, da tudi prodajalec nosi bremena kupcev. In pomembno je vedeti, kako boste kot prodajalci nosili ta bremena. In v kaj lahko privolite?

- Začasno se lahko dogovorite za daljše plačilne roke.
- Kupcu lahko odobrite diskont, dokler se ne izvije iz krize.
- Gotovo pa mora kupec povedati, kdaj bo lahko plačal, in se držati novih dogovorov. Če se ne, se bodo dolgovi le kopičili, nazadnje pa boste ostali z velikanskimi terjatvami do podjetja v stečaju in ne boste dobili nič (ali zelo malo in še to pozno).
- Dogovorite se lahko tudi za dodatna zavarovanja, kar pa je malo verjetno, saj ta ponavadi poberejo že banke.

Kako je z izterjavo dolžnikov iz tujine?

Če imate dolžnika doma, ga najprej opozorite na izterjavo, potem pa vložite izvršbo. Ta je lahko neposredna, če imate, denimo, izvršnico.

Kako pa je, če imate terjatve do poslovnega partnerja v tujini?

V EU je omogočena izterjava prek evropskega plačilnega naloga, a ta v praksi ni pogost, ni zaživel, pravita Štepec in Ambrožič. V teoriji se takšen nalog uporablja za denarne terjatve, vložite pa ga na sodišče dolžnika, ki naj bi tako hitreje odločilo in vam omogočilo izvršbo na računu dolžnika.

Kako torej izterjati dolžnika? Sami boste to storili bolj težko. Obstajajo pa podjetja, ki to naredijo za vas. »Pri nas se povežemo z lokalnim partnerjem v tujini, torej v državi dolžnika povsod po svetu, ne le v Evropi, ki tega izterja. Plačilo je odvisno od uspeha in znaša nekje med 10 in 15 odstotki izterjanega zneska oziroma največ petino, če gre res za majhne zneske, nekaj sto evrov,« pravi Štepec. Ali vzamejo vse terjatve? »Da, če so kolikor toliko izterljive. Torej ne tistih do podjetij v stečaju, denimo.«

Naj morebitni spori potekajo pred domačim sodiščem?

Kaj pa, če izterjava ni enostavna, če se tako zaplete, da dolžnika pripeljemo pred sodišče? Kako dosežemo, da spor poteka doma?

Katero sodišče (ali morda arbitraža) je pristojno za reševanje težav v primeru sporov, mora biti

določeno v pogodbi med partnerjema. In seveda je vedno dobro, da poteka spor doma. Tukaj se na zadeve bolje spoznamo, pa tudi ceneje je, kot če bi spor potekal kje v Nemčiji, pravita sogovornika. A kaj, ko slovenska podjetja ponavadi nimajo takšne pogajalske moči. Gre večinoma za manjše dobavitelje.

Kaj pa prodaja terjatev, factoring?

Štepec in Ambrožič pravita, da je to ena od možnosti, seveda pa pomeni stroške. Treba je ugotoviti, koliko taka storitev stane in ali se posel potem še splača, če moraš plačevati factoring oziroma prodati terjatev z diskontom. Prav tako ni nujno, da lahko vse terjatve sploh prodate. Če gre za kupce, ki so v težavah, jih tudi družbe za factoring praviloma ne želijo odkupovati oziroma so diskonti precej višji.

Razlogi za slabe plačilne navade pri poslovnih strankah

43 %

Slabe terjatve od lastnih strank

40 %

Insolventnost

32 %

Popolno izkoriščanje dobaviteljskih posojil

30 %

Namerno neplačevanje

22 %

Človeška napaka

15 %

Nepравilnosti pri obdelavi računov

15 %

Ozka grla pri zmogljivosti

9 %

Tehnični razlogi

Vir: EOS raziskava »European Payment Practices« EOS/ Kantar TNS 2018 - Slovenija

NANOTEHNOLOGIJA

Tehnologija sedanjosti in prihodnosti

Nanotehnologija velja za tehnologijo nove dobe, ki poskuša razumeti in nadzorovati dogajanja v našim očem nevidnem svetu, nanosvetu. Nanosvet je sestavljen iz gradnikov, velikih le nekaj milijardink metra (10^{-9} m) ali nekaj nanometrov, kar je približno toliko, kolikor so veliki atomi in molekule.

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!

Znanotehnologijo si v skladu z zakoni fizike prizadevamo na čim bolj ekonomičen način sestaviti izdelke, v katerih bo vsak atom stal na zelenem mestu. Ker omogoča manipulacijo in posege na atomskem nivoju, ima nanotehnologija pomembno vlogo za razvoj

številnih dejavnosti v gospodarstvu in velja za eno najbolj aktualnih panog, ki izboljšuje lastnosti industrijskih materialov v kemijski, živilski in tekstilni industriji, farmaciji, medicini, transportu, informatiki, računalništvu, energetiki, avtomobilski ter obrambni industriji.

Zemlja in nogometna žoga

Na trgu danes zasledimo vrsto uveljavljenih proizvodov, ki so sestavljeni iz delcev manjših kot 100 nanometrov, torej nanodelcev. Nanodelci imajo različne oblike, lahko so anorganskega (nanodelci zlata, nanosrebro, glina ...)

ali organskega izvora (saje, ogljikove nanocevice, fulereni ...), vsem pa je skupno, da so našim očem nevidni. Za občutek majhnost nanodelcev in nanosvetla dostikrat ponazorimo s primerjavo velikosti našega planeta z nogometno žogo. To razmerje je enako razmerju velikosti med nogometno žogo in nanodelcem C₆₀. Dokazano je, da ko delci postanejo nanoskopsko majhni, dobijo povsem nove lastnosti, ki so zaslužne za povečanje uporabne vrednosti materialov in posegov na nanonivoju. Manjši kot je delec, večja je njegova površina glede na prostornino, zato na njegovi površini opazimo močno povečano število atomov v primerjavi s celotnim številom atomov. Površinski atomi imajo tudi manj sosedov v primerjavi z atomi v sredici, zato so nanodelci kemijsko bolj aktivni in nagnjeni k reakcijam, spremenijo (izboljšajo) se jim lahko tudi mehanske, optične in magnetne lastnosti. Z nanodelci obogatene in izboljšane proizvode tako danes s pridom izkoriščamo z uporabo impregnacijskih sredstev za zaščito obutve, kozmetičnih preparatov, premazov in barv, antibakterijskih prevlek na osnovi nanosrebra ali TiO₂ (v športnih in vojaških oblačilih), čistil, zobne paste, pirotehničnih izdelkov in še in še.

Za diagnosticiranje, preprečevanje in zdravljenje

V medicini igra nanotehnologija pomembno vlogo pri izvajanju zapletenih posegov na ravni atomov in molekul, saj omogoča manipulacijo fizioloških in patoloških procesov, ki se odvijajo na celičnem nivoju. Poleg tega nanomedicina že vključuje uporabo materialov ter naprav v nanomerilu za diagnosticiranje, preprečevanje in zdravljenje bolezni. Različne nanodelce uporabljajo v nanomolekularni diagnostiki za zgodnje odkrivanje bolezni (na primer rak) in nadzorovanje terapij. Specifični nanodelci so v rabi tudi za ciljno dostavo učinkovin po krvnem obtoku do obolelega mesta. Nanoroboti pa obljublajo napredek v vseh medicinskih postopkih in v zmogljivosti zdravljenja, vse od hemofilije, bolezni srca in ožilja, pljuč, nevroloških bolezni do raka.

Tudi na živilih in v kozmetiki

V živilski industriji posebni nanopremazi (nanolaminati) živilom zagotavljajo podaljšano svežino saj zadržujejo vlago in preprečujejo prepustnost plinov, lahko pa celo ojačajo njihov okus, izboljšajo teksturo, barvo, delujejo protimikrobno ali kot antioksidant. Nanodelci se dobro obnesejo tudi v embalaži, saj novi, nanokompozitni materiali izboljšujejo kakovost embalaže, njeno obstojnost v prisotnosti vlage, kemikalij, trpežnost na udarce, zagotavljajo boljše toplotno izolacijo in neobčutljivost na temperaturne spremembe.

V kozmetiki nanodelci (tako imenovani nanopigmenti) cinkovega oksida (ZnO) in titanovega dioksida (TiO₂) slovijo v obraznih pudrih z dobro prekrivnostjo ter kot UV-filtri v sončnih kremah. Za razliko od klasičnih sončnih krem z vsebnostjo delcev mikrometrskih velikosti, ki puščajo na koži bele madeže, so sončne kreme z nanofiltri prozorne in lahko mazljive. Kozmetični velikani so veliko raziskav usmerili tudi v razvoj nanoemulzij, nanokapsul in nanosomov. Nanoemulzija, na primer, je makroskopski izdelek, ki vsebuje nanometrijske kapljice vode in hranljivega olja. Le-te se sprostijo v stiku s kožo in jo tudi globinsko nahranijo, saj zaradi majhnosti lahko prodrejo skozi pore. Nanokapsule in nanosomi pa skladiščijo in dostavljajo našim celicam vitamine, ki jih koža potrebuje, ter skrbijo za anti-aging učinek.

Previdnost ni odveč

Kljub temu, da nas nanotehnologija in njeni produkti danes vestno spremljajo v vsakdanjem življenju, pa vseeno velja pri uporabi ohraniti določeno mero previdnosti. Čeprav je majhnost nanodelcev tista lastnost, ki jim daje poseben pečat, pa moramo biti na to majhnost tudi pozorni. Ker so tako majhni, se lahko prosto sprehajajo skozi pore in prispejo vse do celičnega jedra, skozi stene krvnih žil vse do možganov ali pa prodrejo skozi placento nosečih žensk do otrokovega krvnega obtoka. Na ta način lahko poškodujejo ne samo celice, ampak neposredno tudi DNK, torej tudi genetski zapis.

Podatkov o tem, kako je posameznik v vsakdanjem življenju izpostavljen nanodelcem oziroma obremenjen s produkti nanotehnologije, še nimamo. Zavedati se namreč moramo, da se s poleg namensko proizvedenimi nanodelci v praksi soočamo tudi z nenamensko proizvedenimi nanodelci, ki nastajajo na primer kot stranski produkt pri industrijski proizvodnji (mletje, varjenje, brušenje, v gradbeništvu, v tehnologiji razpršil), med izgorevanjem biomase in fosilnih goriv ter med izpuhom motorjev z notranjim izgorevanjem (dizelski motorji). Znanstvene raziskave kažejo na toksičnost velikega števila tako namensko kot tudi nenamensko proizvedenih nanodelcev, ki so bodisi v industrijski bodisi v vsakodnevni rabi oziroma okolju. Prav tako znanstveniki poročajo o bolezenskih stanjih, ki so se razvila pri ljudeh zaradi izpostavljenosti prevelikim koncentracijam nanodelcev. Le-ta so predvsem posledica nepravilnega ravnanja z nanodelci in nepoznavanja njihovih lastnosti in seveda neuporabe primerne zaščite. Zatorej moramo upoštevati navodila za varno uporabo in ravnanje z nanomateriali in nanodelci. V skladu z zakonodajo, sprejeto že leta 2013, pa je vsak proizvajalec dolžan predložiti sestavo izdelka in opozoriti na vsebnost nanodelcev ter izdelek ustrezno nasloviti s predpono nano. Na ta način se imamo potrošniki možnost sami odločati o izbiri »običajnih« izdelkov ali nanoizdelkov. Za zmanjšanje količine nenamensko proizvedenih nanodelcev pa je potrebno intenzivno ozaveščati svet in sprejeti še nekaj zakonov, ki bodo poskrbeli za naš boljši jutri.

Čeprav je v nanotehnologiji še veliko nepojasnjenega, ostaja njena prihodnost svetla. Tudi uporaba nanodelcev v različne namene ostaja neizogibna, saj so lastnosti nanomaterialov predobre, da bi jih zavrgli. Če se bomo naučili varnega in preudarnega ravnanja z nanodelci, nanomateriali in nanotehnološkimi postopki, bomo lahko varno izkoriščali vse prednosti, ki jih je že in jih še bo prinesla nanotehnologija.

DOC. DR. MARJETKA CONRADI